

УДК 336.76

Красножон Світлана Володимирівна

*к.е.н., доцент, доцент кафедри інвестиційної діяльності
ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана»*

Піддубний Володимир Антонович

*д.т.н., професор, професор кафедри
технічної механіки і пакувальної техніки Національний
університет харчових технологій*

ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТИВАННЯ В ПІДПРИЄМСТВА МАЛОГО БІЗНЕСУ: УКРАЇНСЬКИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Krasnagon Svetlana Volodymyrivna

*PhD of Economics, Associate Professor, Associate Professor
of the Department of Investment Activity of the State University"
KNEU named after Vadym Hetman"*

Poddubnyi Vladimir Antonovich

*Professor, Associate professor of the Department of Technical
Mechanics and Packing Equipment National University of Food
Technologies*

PROBLEMS OF INVESTMENT IN THE SMALL BUSINESS ENTERPRISES: UKRAINIAN AND INTERNATIONAL EXPERIENCE

Анотація. У статті визначені проблеми інвестування в підприємства малого бізнесу в Україні та пошук шляхів їх вирішення на прикладі іноземних організацій, досліджено переваги та недоліки вітчизняного інвестування та запропоновано стратегії щодо усунення цих недоліків.

Ключові терміни: інвестування, малий бізнес, дрібні галузі промисловості, ринкова економіка, інвестиційний клімат.

Анотация. В статье определены проблемы инвестирования предприятий малого бизнеса в Украине и поиск путей их решения на примере

иностранных организаций, рассмотрены преимущества и недостатки отечественного инвестирования и предложена стратегия по их устранению.

Ключевые слова: инвестирование, малый бизнес, мелкие отрасли промышленности, рыночная экономика, инвестиционный климат.

Annotation. The problems of investing in the enterprises of small business in Ukraine and search of ways of their decision by the example of foreign organizations are defined. In the article the advantages and lacks of the home investing are investigated and strategies in relation to the removal of these defects are offered.

Key terms: investing, small business, small branches of industry, market economy, investment climate.

Постановка проблеми та її актуальність.

На даний момент в Україні постає проблема розвитку малого бізнесу, в зв'язку з чим страждає вся економіка держави. Розвинена галузь малого бізнесу є досить важливим чинником ефективного функціонування багатьох сегментів ринку, оскільки малі підприємства забезпечують додаткові робочі місця, підвищують експортний потенціал, краще використовуються місцеві сировинні запаси, розвивають інноваційну діяльність країни, забезпечують умови конкурентного середовища та ринку, що надає змогу розвиватися іншим підприємствам під тиском конкурентів.

Тим самим, дослідження проблеми інвестування в малий бізнес є досить актуальним, оскільки це надасть можливість розвитку економіки. На прикладі зарубіжних підприємств можливо знайти шляхи вирішення цієї, здавалось не значної, але глобальної проблеми.

Метою даної статі є висвітлення необхідності активізації інвестиційної діяльності в умовах кризи економіки з метою виходу з неї. Виходячи з мети необхідно вирішити ряд завдань, зокрема:

- дослідити сутність іноземного інвестування;
- необхідність здійснення іноземного інвестування в економіку України;
- узагальнити проблеми з якими зіштовхуються іноземні інвестори;
- запропонувати шляхи покращення інвестиційного клімату в Україні.

Серед вітчизняних дослідників, що займаються науково-теоретичним обґрунтуванням суті й об'єктивної необхідності розвитку підприємництва варто назвати О. Барановського, Ю. Єханурова, З. Варналія, І. Жилиєва, А. Кисельова, Ю. Клочко, В. Корнеєва, С. Реверчука, С. Соболя й ін. Окремі питання зі створення умов розвитку підприємництва розглядалися у наукових працях вітчизняних учених-економістів: Л. Безчасного, В. Бородюка, В. Гейца, В. Голікова, І. Лукінова, В. Новікова та ін.

Малий бізнес в Європі стимулює розвиток конкуренції, "змушує" великі компанії впроваджувати нові технології та поліпшувати ефективність виробництва, ефективність всієї економіки ЄС безпосередньо залежить від успішної діяльності малого та середнього бізнесу. Тому, в рамках Євросоюзу здійснюється політика підтримки малого підприємництва, головна мета якої – збалансування інтересів держави і бізнесу, забезпечення оптимальних умов для підприємницької діяльності, збільшення конкурентоспроможності малого бізнесу.

Виклад основного матеріалу. Малий бізнес є складовою частиною розвинутої економіки. Він повинен виконувати ряд функцій, які дозволяють економіці гармонійно розвиватися. Саме малий бізнес є провідником ефективних інновацій у масове виробництво. За рахунок невеликого парку устаткування і немасового випуску продукції, підприємства сфери малого бізнесу витрачають не настільки значний обсяг фінансових коштів і часу на зміну технологічного процесу, ніж великі, таким чином, виявляються найбільш ефективні інновації.

Ринкова економіка найбільш ефективна з розвиненим малим бізнесом. З малим бізнесом ринок більш ефективний. Виходячи з історії світового досвіду і практики найголовнішою ознакою економіки є наявність в оптимальному співвідношенні малого, середнього та великого сектора. При цьому переважати повинен малий бізнес, тому що він має багато переваг. Малі підприємства більш динамічні, вони швидше і ефективніше реагують на зміни внутрішнього ринку, як в період зростання, так і в кризові часи. Малий бізнес часто грає роль інструменту для зменшення диспропорцій на окремих товарних ринках [3].

Підприємництво – це невід’ємна частина розвитку ринкової економіки, це важливий фактор формування середнього класу суспільства. Важливу роль у цьому відіграють малі та середні підприємства. Сьогодні – це основа соціально-економічної моделі ЄС. На їхню частку доводиться порядку 2/3 зайнятих і 60 % доданої вартості. Вони стали стимулом розвитку конкуренції в європейській економіці, змушують великі компанії поліпшити ефективність і впроваджувати нові технології. Підприємства малого та середнього бізнесу впливають на рівень зайнятості ЄС, слугуючи важливим джерелом створення нових робочих місць. Крім того, багато європейських підприємств за правом можуть вважатися світовими гравцями на галузевих ринках, тому що їх експорт досягає 13 % їхнього товарообігу, а близько 20 % підприємств залучені до зовнішньої торгівлі або мають зв’язки з аналогічними підприємствами інших країн.

Сьогоднішній стан, розвиток малого підприємства в Україні гальмується наявністю проблем, тісно пов’язаних між собою і не можуть бути розв’язані кожна окремо. Вони можуть бути вирішені тільки за умов підтримки з боку держави та її місцевих органів влади. Державна політика повинна бути спрямована не на адміністративне — директивне регулювання малого бізнесу, а на створення та розвиток необхідної ринкової інфраструктури, системи державної та суспільної підтримки його розви-

ток. До найпоширеніших заходів державної підтримки малого бізнесу фахівці відносять такі: удосконалення нормативно-правової бази з питань малого підприємництва; надання консультативних послуг; фінансово-кредитна підтримка малого підприємництва; створення бізнес-інкубаторів, бізнес-центрів консультаційних та інформаційних систем; удосконалення системи підготовки, перепідготовки підвищення кваліфікації кадрів для малого підприємництва; надання податкових пільг; створення сприятливих умов для залучення підприємницької діяльності соціально незахищених категорій населення; підтримка експортної діяльності; залучення суб’єктів малого підприємництва до виконання науково-технічних і соціально-економічних програм, здійснення постачання продукції для державних потреб. У розвинутих країнах існує розгалужена мережа підтримки малого бізнесу, котра складається з урядових, змішаних та приватних організацій. Вони діють як на комерційній основі, такі на умовах бюджетного фінансування.

На сьогодні в Україні несприятливий інвестиційний клімат, тому більшість інвесторів в зв’язку з підвищеними ризиками обирають менш ризикові умови інвестування, а саме в зарубіжні підприємства. На інвестиційний клімат України впливає низка факторів а саме: економічні (кризовий стан, інфляція, нестабільність економіки), соціальні (низька платоспроможність більшості громадян), але основним фактором є політичний, тому що стан війни в країні відштовхує багатьох іноземних інвесторів, а відсутність підтримки малих підприємств з боку держави та навпаки їх витіснення, створює несприятливі умови для розвитку малого бізнесу, тому навіть для вітчизняного інвестора такі фактори є досить ризиковими. Також однією з основних проблем є ведення тіньової економіки, адже майже кожне приватне підприємство веде чорну бухгалтерію. І основною причиною цього є законодавство України, а саме податковий кодекс. Якщо б податки не складали таку частку

від доходів підприємств, то це б значною мірою знизило рівень тіньової економіки держави. Зарубіжні країни навпаки створюють всі умови для розвитку малого бізнесу, а саме фінансову підтримку та спрощене законодавство.

Одним з головних недоліків малого бізнесу в Україні є його нерівний розподіл по країні. В основному мале підприємництво поширене в Києві, Харкові, Одесі. На їх частку припадає практично третина всіх підприємств, які займаються випуском харчової продукції та торгівлі [2].

Щодо реального внеску малих підприємств у розвиток суспільного виробництва України слід зазначити наступне: по-перше, пройшовши стартовий етап свого становлення на початку 90-х років, мале підприємництво на сьогодні має статус самостійного сектору економіки, по-друге, малі підприємства в Україні розвиваються досить стримано, по-третє, процес становлення та розвиток малих підприємств відбувається нерівномірно за видами економічної діяльності, по-четверте, процес становлення та розвиток малих підприємств в регіонах України відбувається з суттєвою регіональною диференціацією за основними показниками.

Підводячи підсумки, слід зазначити, що сектор малого бізнесу в Україні поки що не відіграє в національній економіці такої важливої ролі, як в економічно розвинених країнах і не розвивається достатньо енергійно для того, щоб забезпечити динамічне нарощування власного потенціалу та загальне поліпшення економічної ситуації в країні.

Розглядаючи функціонуваннямалогобізнесуустабільнійринковійекономіці, слід підкреслити його переваги:

1. Малий бізнес приносить вагомий внесок у формуванні природного конкурентного середовища. Конкуренція відображає змагання між господарськими елементами, стимулюючи виробництво і якість товарів для задоволення потреб споживачів. Самостійна діяльність не має суттєвого впливу на загальні правила і умови

обігу товарів на ринку. Це означає, що малий бізнес за своєю природою є антимонопольним. До того ж, в умовах постійної збалансованої конкуренції, сектор малого бізнесу постійно впроваджує інноваційні технології, таким чином, підриваючи монополізм великого та середнього бізнесу.

2. Швидка реакція на зміни кон'юнктури ринку надає ринковій економіці гнучкість і стійкість. Дана перевага особливо необхідна в сучасних ринкових умовах при індивідуалізації та диференціації споживчого попиту, активного зростання номенклатури товарів і послуг.

3. Малий бізнес сприяє прискореному впровадженню технічних і комерційних інноваційних ідей. Всі учасники даного сектора працюють в умовах добросовісної конкуренції на свій ризик, з метою отримання прибутку. Даний вид змагання учасників грає роль провідника Наукового Технічного Прогресу. Наприклад, в малому бізнесі США створюється більше 50 % науково технічних розробок та інновацій [4].

Високий рівень розвитку малого підприємництва в країнах ЄС є необхідною умовою успішного функціонування ринкової економіки. Державне регулювання доповнює ринковий механізм. Головною метою держави є розроблення відповідної соціальної, економічної, законодавчої основи. Тому вивчення досвіду малого підприємництва сприяє розвитку державної політики шляхом поєднання, узгодження, комбінування різних форм, методів, засобів регулювання та підтримки, головними серед яких є: законодавчо-правова інституційна, фінансово-кредитна підтримка, (передбачає прямі гарантовані позики), цільове субсидування, пільгове кредитування, гарантії перед кредитними товариствами, цільове бюджетне фінансування, створення різних кредитно-фінансових та інвестиційних організацій, сприятлива податкова політика, інформаційно-консультативна, організаційно-управлінська підтримка, технологічне навчання, технічна допомога, стимулювання зусиль у сфері само-

організації бізнесу. Такі засоби так чи інакше передбачені програмами стимулювання малого та середнього бізнесу в більшості розвинених країн [1].

Висновки і пропозиції. Проаналізувавши стан розвитку малого бізнесу в Україні та зарубіжних країнах, можна сказати, що Україна є досить не розвинутою з боку державного регулювання та підтримки малого бізнесу. Нажаль, на сьогоднішній день в Україні поступово розвивається удушення малого бізнесу. Влада пострадянського простору вважає, що тільки великі фабрики і заводи здатні випускати сучасну та якісну продукцію паралельно блокуючи і дискримінуючи можливості розвитку невеликих підприємницьких структур. Але чомусь в Норвегії (одна з найбагат-

ших країн Європи), прекрасно розвивається величезна кількість невеликих фірм зі штатом в 5-20 чоловік. А в СНД все, на що поки можуть розраховувати малі підприємства – це сфера обслуговування. Оскільки більшість розвинених країн надає поштовх для розвитку нових підприємств, в них розвинена ця галузь господарювання. Отже, виходячи з цього, можна сказати що стан економіки прямопропорційно залежить від стану розвитку малого бізнесу, який в свою чергу повинен складати більше частину ВВП ніж великі компанії. А для розвитку малого бізнесу необхідно створити необхідні інвестиційні умови, мінімізувавши ризики пов'язані з політичними факторами, щоб залучити більшу кількість коштів від вітчизняних та іноземних інвесторів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Михасюк І. Державне регулювання економіки: Підруч. / І. Михасюк, А. Мельник, А. Крупка, З. Золога; За ред. І.Р. Михасюка. – 2-ге вид. – К.: Ельга-Н, 2002. – 592 с.
2. Круш П. В. Національна економіка: підручник / П. В. Круш, С. О. Тульчинська, М. В. Шашина та ін.; за ред. П. В. Круша. – 2-ге вид. – К.: Каравела, 2008. – 428 с.
3. Гринюк А. Перспективи розвитку малого бізнесу крізь призму доступності кредитних ресурсів. / А. Гринюк // Вісник НБУ. – 2010. – № 1. – С. 52–53.
4. Єпіфанова І. М. Основні аспекти розвитку малого бізнесу в Україні / І. М. Єпіфанова // Труды Одесского политехнического университета. – 2009. – № 1(31). – С. 211–215.